

สานสัมพันธ์จีน-ตะวันออกกลาง จากการเยือนซาอุดี ๒๐๒๒

ประเทศจีนเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของตะวันออกกลางโดยเฉพาะในด้านพลังงาน ซึ่งหลายประเทศในภูมิภาคมีการลงนามข้อตกลงหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านกับรัฐบาลจีน เช่น ซาอุดีอาระเบีย, อียิปต์ และสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเจรจาข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่าน อีกทั้งในช่วงต้นปี ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ หรือ (Gulf Cooperation Council : GCC) ได้มีการเจรจาข้อตกลงเขตการเสรีระหว่างจีนกับ GCC ในการลงนามรับรองแผนการปฏิบัติงานเพื่อการหารือเชิงยุทธศาสตร์ในอีก ๓ ปีข้างหน้า ทั้งนี้ รัฐในอ่าวอาหรับกำลังเดินทางกระชับความสัมพันธ์กับจีนให้แน่นแฟ้น แม้จะรู้ว่า สหรัฐฯ กำลังจับตามองการขยายอิทธิพลของจีนในตะวันออกกลางอยู่ก็ตาม ขณะที่จีนต้องการแรงสนับสนุนจากชาติในตะวันออกกลางและภูมิภาคแอฟริกาเหนือ (MENA) ซึ่งประเทศเหล่านี้ไม่แทรกแซงกิจการภายในประเทศของจีน

ล่าสุดเมื่อวันที่ ๗ ธ.ค.๖๕ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้เดินทางเยือนซาอุดี อย่างเป็นทางการ นอกจากจะเป็นการเดินทางออกนอกประเทศครั้งที่ ๓ แล้ว ยังเป็นการกลับไปเยือนซาอุดี เป็นครั้งแรกในรอบ ๖ ปี ในห้วงที่ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯกับซาอุดี กำลังระส่ำระสาย การเยือนครั้งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการประชุมสุดยอดระหว่างจีน-คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (GCC) ซึ่ง ปธน. สี จิ้นผิง ได้กล่าวสุนทรพจน์ในที่ประชุมด้วยหัวข้อ "การสานต่อความสำเร็จจากอดีตและการร่วมสร้างอนาคตอันสดใสของความสัมพันธ์จีน-คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ" ซึ่งหมายถึง โอกาสในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในตะวันออกกลางที่จะพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

สาระสำคัญจากการเยือนซาอุดี ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง

- การเข้าเฝ้าสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งซาอุดี เพื่อลงนามร่วมกันในเอกสาร “ความตกลงการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์แบบรอบด้าน” โดยจะจัดการประชุมประมุขแห่งรัฐในทุก ๆ ๒ ปี ซึ่งในปีที่รัฐบาลซาอุดีได้จัดรัฐพิธีต้อนรับ อย่างยิ่งใหญ่ สมเกียรติ และใกล้ชิดดีกว่าการต้อนรับผู้นำประเทศอื่นๆ ก่อนหน้านี้ รวมทั้งผู้นำสหรัฐฯ
- การยกระดับความร่วมมือด้านพลังงาน ซึ่งซาอุดี ส่งออกน้ำมันดิบไปยังจีน เป็นสัดส่วนสูงกว่า ร้อยละ ๔๓ ของปริมาณน้ำมันดิบทั้งหมดที่จีนนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้ซาอุดี จะกลายเป็นผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของจีน
- การลงนามร่วมกันใน MOU ทั้งสิ้น ๓๔ ฉบับในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านพลังงานสีเขียว เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการระบบคลาวด์ อวกาศ การคมนาคม การก่อสร้าง ภาษา วัฒนธรรม เป็นต้น มีมูลค่ารวมสูงถึง ๓๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ ๑.๐๔ ล้านล้านบาท)
- การลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ให้บริษัทหัวเว่ย เทคโนโลยี เป็นผู้พัฒนาระบบคลาวด์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการก่อสร้างศูนย์ปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีในเมืองใหญ่ของซาอุดีอาระเบีย

สาระสำคัญจากการประชุมการประชุมสุดยอดจีน-รัฐอาหรับ

- การยกระดับ "การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์แบบรอบด้าน" ระหว่างจีนกับรัฐอาหรับเป็นตัวอย่างของความร่วมมือใต้-ใต้ (South-South Cooperation) ในการแสวงหาความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน
- การสานต่อมิตรภาพจีน-อาหรับ: การไม่แบ่งแยกและการเรียนรู้ซึ่งกันและกันเป็นค่านิยมสำคัญที่แฝงอยู่ในมิตรภาพของทั้งสองฝ่าย การเรียนรู้ภูมิปัญญาจากอารยธรรมอันเก่าแก่ของกันและกัน และร่วมกันส่งเสริม "สันติภาพ ความปรองดอง ความสมบูรณ์ และความจริง"
- แสวงหาการพัฒนาาร่วมกัน: มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย และส่งเสริมความร่วมมือคุณภาพสูงภายใต้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative : BRI) ภายใต้กลไกความร่วมมือ 17 กลไกตามกรอบการประชุมความร่วมมือจีน-รัฐอาหรับ และใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของตน เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาต่าง ๆ

ส่วนวิเคราะห์

• การต้อนรับ ปธน.สี จิ้นผิง ที่ฝ่ายซาอูฯ จัดขึ้น เป็นรัฐพิธีที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ แต่มีความอบอุ่นใกล้ชิดมากกว่าการต้อนรับ ปธน.โจ ไบเดน แห่งสหรัฐฯ ก่อนหน้านั้น เป็นสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาค และแนวโน้มที่อำนาจต่อรองจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับประเทศมหาอำนาจ ดังจะเห็นได้จากการที่ซาอูฯ ให้บริษัทหัวเว่ย เทคโนโลยี เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีในประเทศ แม้ว่าสหรัฐฯ จะเพิ่งยกระดับการคว่ำบาตรต่อหัวเว่ย และพยายามขัดขวางไม่ให้ตะวันออกกลางใช้เทคโนโลยีของจีน เป็นต้น

• ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และซาอูฯ ในกรณีคดีความของมกุฎราชกุมาร MBS เป็นประเด็นตึงเครียดอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้หลายประเทศในตะวันออกกลางมองว่า สหรัฐฯ กำลังถอนตัวออกห่างมากขึ้นเรื่อย ๆ และหันเหความสนใจไปยังภูมิภาคอื่นแทน ในขณะที่จีน กำลังแสดงความชัดเจนในความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ มากขึ้น

• การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของหลายประเทศในตะวันออกกลาง เช่น Saudi Vision 2030 Qatar National Vision 2030 และ Stanford Iran 2040 Project เป็นการปรับบทบาทโดยไม่ยึดติดกับข้อพิพาทระหว่างสหรัฐฯ กับ จีน หรือมหาอำนาจโลกที่เป็นผลดีต่อภูมิภาค เพราะจากการเป็น "ฝ่ายตั้งรับ" ตะวันออกกลางจะพลิกเกมสู่การเป็น "ฝ่ายรุก" ที่ "ไม่จำเป็นการเลือกข้างแต่ต้องเลือกประเด็นที่จะเป็นผลประโยชน์ของประเทศหรือภูมิภาค"

- อาเซียนควรสานต่อความสัมพันธ์กับตะวันออกกลางและจีน ด้วยการสร้างความร่วมมือแบบทวิภาคีทั้งในด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี
- การเดินทางโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ของจีนในตะวันออกกลางอาจจะเป็นการเชื่อมต่อกับโครงสร้างพื้นฐานที่จีนสามารถไปลงทุนสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ซึ่งจะทำให้ เส้นทางการค้าผ่านระบบรางของจีน สามารถเชื่อมต่อได้ตั้งแต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปสิ้นสุดที่ทวีปแอฟริกา

ข้อเสนอแนะ

- การปรับบทบาทเพื่อรักษาสสมดุลระหว่างสหรัฐฯ กับ จีน ในภูมิภาคตะวันออกกลาง เป็นตัวอย่างที่อาเซียนอาจนำมาใช้ในการรักษาสสมดุลของมหาอำนาจในภูมิภาคได้เช่นกัน โดยไม่จำเป็นต้องเลือกข้างชาติใดชาติหนึ่ง
- ในส่วนของประเทศไทย การสร้างความร่วมมือกับซาอูฯ หรือภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งเป็นกลุ่มประเทศมุสลิม ในรูปแบบการพัฒนาธุรกิจฮาลาลโดยใช้พื้นที่ จชต.เป็นพื้นที่เป้าหมาย ที่มีความใกล้เคียงด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อมิติเศรษฐกิจ ก็นับว่าดีที่ส่งผลต่อการลดความรุนแรงและเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่
- กองทัพไทยควรดำเนินความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศด้วยการทูตฝ่ายทหาร (Defense Diplomacy) โดยพิจารณาการเปิดสนง. ผชท.ทหาร ณ กรุงริยาด (Riyadh) ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นประเทศมุสลิมขนาดใหญ่ที่อาจมีบทบาทส่งเสริมการแก้ปัญหาในพื้นที่ จชต. ได้

อ้างอิง : สหรัฐฯอีก! โดนเท กลุ่มประเทศตะวันออกกลางแห่ขงจีน หนึ่งถูกบีบ. <https://truthforyou.co/83133/>
https://www.xinhua.com/high/325491_20221210
 CGTN: การประชุมสุดยอดจีน-รัฐอาหรับ สานต่อมิตรภาพดั้งเดิม ส่งเสริมประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันและใกล้ชิดกันมากขึ้น <https://www.thaipr.net/general/3279461> <https://news.cgtn.com/news/2022-12-10/China-Arab-summit-fosters-closer-community-with-shared-future-1fCSHo3ndzq/Index.htm>
 "ตัวนิตินัน บทบาทจีนในภูมิภาคตะวันออกกลาง" <https://mgronline.com/china/detail/9650000004281>